

VESTITORUL

Organ al Eparhiei române unite de Oradea și revistă de cultură religioasă.

Redacția și Administrația:
Oradea,
Parcul Ștefan Cel Mare No. 8.

Apare la 1 și la 15 a fiecărei luni.

Abonament:
Pe un an 120 Lei.
Exemplarul 5 Lei.

Nr. 3536/1925.

VALERIU TRAIAN FRENȚIU

din îndurarea lui Dumnezeu și grația Sfântului Scaun Apostolic al Romei, Episcop român unit de Oradea, Asistent al Tronului Pontificiu, Mare ofițer al Strălucitului Ord: „Coroana României“, Doctor în Sf. Teologie etc.

VENERATULUI CLER DIECEZAN DAR ȘI PACE DELA DOMNUL ȘI BINECĂVĂNTARE ARCHIEREASCĂ.

„Episcopii din timpurile cele mai vechi îndatinau a aduna adesea pe preoți, mai vârtos pe cei puși în păstoria sufletelor, ca să li-se dea îndreptări salutari, să asculte părințește dorințele lor, să co-reagă smintelele, ce ar fi de cores, și cu sfatul lor să decidă și să promulge ceea ce ar fi spre binele Diecezei; împlinind astfel dregătoria păstorului, despre carele se zice la prorocul Ezechil (34, 15—16): „Eu voi paște oile mele și le voi odihni pre ele... pre cea perdată voi căuta, și pre cea rătăcită voi întoarce, și pe cea sdrobotită voi lega și pre cea slabă voi întări, și pre cea tare voi păzi, și le voi paște pre ele cu judecată“.

„Sinoadele diecezane sunt a să convoca în tot anul odată“. Astfel poruncește Sinodul întâiu tit. III cap. 4 și sinodul din Antiochia cap. 23.

Pentru ușurință în locul sinoadelor diecezane anuale s'au introdus la noi consistoarele plene, cari însă nu le pot înlocui întru toate.

De acea am hotărît convocarea Sinodului diecezan și după ce Comisiunile esmise spre a pregăti acest Sinod Diecezan au terminat aproape întreg materialul așa că în decurs de 4 luni va putea fi studiat și desbătut și în sinoadele protopopești de primăvară:

Prin aceasta convocăm sinodul diecezan pe ziua de 4 Maiu 1926 și zilele următoare în Reședința Noastră Episcopescă din Oradea.

În urmare lăsăm și poruncim în baza obedienței clericale, ca în ziua amintită la oara 8 dimineața să se prezinte în Biserica Noastră Catedrală:

1. Veneratul Capitul Catedral prin prezența tuturor Canonicilor actuali și onorari.
2. Vicariul foraneu episcopesc al părților Sătmărene.
3. Archidiaconii actuali și onorari.
4. Protopopii actuali și administratorii oficiilor protopopești.
5. Primnotariul Consistoriului Nostru Episcopesc.
6. Câte un deputat ales din fiecare district protopopesc.
7. Decanul Academiei teologice din Oradea și toți profesorii acelei Academii.
8. Directorul liceului român unit din Beiuș cu un deputat ales prin corpul profesoral.
9. Directorul școlii normale române unite din Oradea cu un deputat ales prin Corpul profesoral.
10. Superiorul Părinților Asumpționiști din Beiuș.
11. Profesorul de religione dela liceul de stat din Oradea și dela liceul din Beiuș.
12. Preotul Misionar.

Deputații Corpurilor profesorali pot fi aleși numai dintre profesorii-preoți.

Toți cei îndreptățiți și amintiți mai sus precum și cei ce vor primi invitare personală la acest Sinod diecezan, vor avea să se prezinte în persoană la termenul fixat, sub urmările pedepsei ce se va îm-

Bibl. Univ. Cluj.

210 132

ROMANIA
© BCU CLUJ

pune de Noi. Cei ce ar fi împedecați prin o cauză gravă vor avea să se scuze în scris cel mai târziu 3 zile înaintea Sinodului.

Duminecă în 2 Maiu se va vesti în toate bisericile parohiale ținerea sinodului diecezan și se vor invita credincioșii ca în număr cât se poate de mare, dacă se poate chiar complect, să ia parte la sf. Liturghie ce se va celebra în toate bisericile din Dieceză Marji în 4 Maiu la oarele 8 dimineața, la începutul căreia se va cânta „Impărate ceresc”, ca Spiritul Sfânt să-și trimită darul său preasfânt peste lucrările Sinodului.

Programul precis se va publica la timp.

Darul Domnului Nostru Isus Cristos și iubirea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Spiritului Sfânt să fie cu voi cu toți.

Dat în Reședința Noastră episcopescă din Oradea cu ocaziunea anului nou 1926, în anul episcopatului Nostru al XIV-lea.

EPISCOP VALERIU TRAIAN m. p.

PARTEA OFICIALĂ

Nr. 3564/1925.

Două locuri vacante în Orfelinatul din Blaj.

În orfelinatul din Blaj avem două locuri vacante, cari se pot compleni cu două fetițe orfane de războiu, cari, cât e posibil, să fie încă în etatea școalei primare. Cererile la acestea locuri Ni-se vor prezenta pe calea oficiilor parohiale, cari vor confirma că petentele sunt de fapt orfane de războiu. La cerere se vor anexa extras de botez și, eventual, certificatul școlar.

Oradea, la 30 Decemvrie 1925.

PARTEA NEOFICIALĂ

Renoire.

Un an de muncă rodnică, muncă plină de plăcere, a trecut peste noi. „Vestitorul” și-a făcut datoria cum a știut mai bine, după programul anunțat în No. 1.

Dacă recetăm acel program, azi, după un an de zile, vedem că cu nimic nu trebuie adăugit, nimic schimbat, toate le-am fixat bine; ținta preciză și clară: întărire, luminare.

Dacă putem constata aceasta cu oarecare satisfacție plăcută, vedem însă totuși că din bogatul program anunțat, abia am realizat o mică parte. Dar ce este un an în crearea unor concepții și mentalități noi? Un an de zile în întărirea și păzirea celor vechi? Un an de zile în îndrumarea sufletelor spre o nouă țintă, spre un nou ideal?

Aceasta constatare ne dă însă noi puteri, să adunăm din nou toate energiile, toate resursele noastre de idealism și însuflețire și să ducem lucrul la izbândă: întărirea catolicismului nostru oriental românesc, ridicarea neamului nostru prin Biserică.

Acest ideal ni-e atât de sfânt, atât de drag, atât de măreț, încât n'avem destule energii, destule vieți să jertsim pentru el.

N'avem pretenția să îndrumăm o țară întreagă, nici măcar o provincie întreagă: ne restrângem la dieceza noastră, pentru care avem să fim ceea ce vrem, și vrem s'o facem ceea ce dorim.

Dacă în trecut patima curată pentru adevăr ne-a făcut să jignim pe cineva, azi îl cerem scuze, pentru că arma noastră nu e ura, nici minciuna, ci adevărul și dragostea. Nu vrem să intrăm cu suflet prihănit în noul an de muncă, știind, că numai sufletele curate și neprihănite pot contempla și apăra adevărul cu izbândă.

În veritate et caritate! Iată programul nostru, pe care-l renoim azi din nou, cu sufletul curat.

Un nou an de muncă ne așteaptă. Vom lucra cu același tărie neclintită ca până azi, apărând principiile noastre sfinte catolice, române, orientale. Pe cât vom fi de dârji orientali, pe atât vom fi de neclintiți catolici; pe cât ne vom iubi de tare neamul, legea și strămoșii, pe atât ne vom alipi de acea stâncă dătătoare de viață, care este catedra lui Petru, de unde izvoarește lumină, cultură și viață sufletească pentru popoare.

Nu ne vom baza pe principiul iumeștii, pe ajutor bănesc, pe intrigi și fărâdelegi, cari sunt armele sufletelor înjosite, — nu sperăm în puterea trecătoare și nșfaturile slabe ale lumii acestela, — ci pe puterea cea convingătoare și dătătoare de viață și lumină a adevărului, a dreptății și a neclintitei moralității. „Nihil falsi audeat, nihil veri non audeat.” Iată deviza noastră, iată egida noastră. Cei ce o aprobă, să ne urmeze.

Redacția.

Figuri de Converții.

Mărturisirile lui I. Joergensen.

Trad. de Ioan Fântânar teolog c. III.
(Urmare din No. 24—1925)

Spre catolicism. Italia.

Jörgensen intitulează „Le Pays de Voieches”, vechiul nume danez al Italiei, volumul, în care povestește în realitate aceleași întâmplări ca în „Le Livre de la Route” (Cartea Drumului); însă în aceasta din urmă amestecă mai multă fantezie; să mai adu-

gem și faptul că fu scrisă înainte de lupta care luminează pe poetul nostru asupra menirii unei țări, cultura căreia a format din nou inteligența sa.

Germania reprezintă pentru el panteismul: poezii, și filosofi ei toți tind spre a divizina natura, spre a dizolva individul în natură. În schimb *Italia este fara catolicismul*, care înseamnă: *lege, ordine, stăpânire de sine*. Mai pe sus de orice, Jørgensen eră accesibil tuturor sugestiilor panteismului; se întoarce la el, de câte ori ezită a primi dogma și disciplina catolicismului.

Natura mereu a avut și are și az' un loc de frunte în sufletul poetului: descrierile lui pătrunzătoare, pline de intimitate, sânt farmecul operelor sale. Nimenea n'a zugrăvit mai bine decât dânsul natura din Danemarca. Cu desmierdările și legănările ei, cu sănătatea și bunăstarea trupească ce îi-o dă, cu odihna ce o procură sufletului, — natura i-se pare lui Ioan o mamă. Nimic nu e mai necesar omului decât natura. În cursul umedelor și caldelor nopți de vară, când se simte îmbătat de panteismul mistic, are senzația de a fi față la față cu cel mai ascuns suflet al lumii. Atunci pune boala și moartea ca consecință necesară a vieții, cași un drept al ei asupra omului. Virtutea panteistă este resemnarea stoică; nenorocire și durere personală sunt nimica, când ești adânc devotat vieții, pentru că ele sunt necesare pentru durata și perfecțiunea ei. „*Mă cutremuram*, zice el, *la gândul nimicirii mele trupești, totuși îmi strălucea un gând ca un palat aurit: veșnicia de aur a vieții mele*“.

Trecând prin Germania ai cărei poeți și filosofi răpiseră tinerețea lui, încunjurat de priveliștele Bavariei se simte din ce în ce mai pătruns de vraja panteismului german, de dorința de a se lăsa purtat, fără nici o direcție, de a predă propria sa voință unui dulce leșin, pentru ca astfel să se supună marei voinți a naturii.

O scrisoare a unui prieten, care eră la Rapallo, îl decise să părăsească Germania. Într'o seară, la Luzern, în ziua sărbătorii Sf-lui Ioan Botezătorul, a patronului său, întră într'o biserică.

„Urmăream malul unui râu, cu privirea fixată când asupra unor fetițe tinere cari treceau înainte-mi, când asupra râului transparent, care curgea și reflectă turnurile Un vifor trecu pe vârful „Pilat“-ului. Mă aflai înaintea unei biserici; se servea vecernia; intrai; văzui pe Christos pe altar și luminările, și apoi auzii cuvintele depărtate ale preotului: „*Patri et Filio et Spiritui Sancto*“ (Tatălui și Fiului și Sfântului Spirit). Impreună mă înclinai, mă închinai, îmi făcui cruce și tremurând simții un sentiment de fericire. Când ieșii luai aghiazmă și atingându-mă răcoroasa apă pe frunte, simții cât eram de păcătos și cât erau de păcătoase și gândurile mele voluptuoase.

La Lucca, unde petrece puțin timp, după ce a stat la Rapallo, a descoperit o mică capelă, în care, în fiecare seară între 6 și 7, niște călugări albi cântau vecernia și pavecernia. Se refugiază aici, în genun-

chiază și iată cantul gregorian îi sloarce lacrimi. De-acum înainte merge din ce în ce mai puțin la biserică *din curiozitate*, ci merge să se roage, și acasă în camera sa vopsită în alb citește „*Urmarea lui Hristos*“, ca într'o celă. Vrea să-și întocmească un program de zi, precum văzuse la călugării din Beuron.

Dar în Pistoia din nou aude chemările naturii. Fiind pe sfârșite banii de călătorie și renunțând, poate, de-a scruta mai departe religia după care aspiră, se întoarce în Danemarca. Atunci Mogens Ballin, „*Francesco*“ din „*Cartea Domnului*“, prin prevederea izvorită dintr'o afecțiune plină de îngrijorare, înțelege, că prietenul său „*Giovanni*“ vrea să rămână la mijlocul drumului, deaceea din Assisi, unde se găsește, îl conjură să se reînapoeze.

Se întâlnesc la Perugia; aici vizitează o mănăstire de a „*Micilor Surori a Sărmanilor*“, unde niște călugărițe franceze, cu înfățișare de țărance, se îngrijesc de bătrâni.

La Assisi, Mogens Ballin instalează pe Jørgensen într'o casă situată față în față cu casa unde locuia el. Fereastra camerei lui Ioan servește spre oraș. Toate sunetele de clopot se aud în camera lui.

„Mai întâiu începea un singur glas subțire de clopot, ca un mic școlar care arde de dorința de a fi văzut. Inșă nu-l era dat să găsuiescă singur multă vreme; unul după altul soseau din Asisi, toate clopotele cu glas argințiu, toate clopotele cu glas de aur, clopotele cu glas de cristal din Assisi, toate voioasele și micile clopote din Assisi, toate clopotele din Assisi cari bămbăiau și resunau și păreau a se amuza, — toate cereștile clopote din Assisi, vesele, clare, voloase, inundate de o dulce fericire... Dela miazănoapte spre miază-zi, sunetul curgea cași o fâșie de foc în iarbă uscată, din toate părțile se ridicau în aer mici flăcări arzânde. Santa chiară sună sub Pincio, San Francesco răspunde din depărtare, din Colle del Inferno. San Pietro și Santa Maria del Vescovado bălângălesc în depărtări și cu veselie, San Rufino scoate uu sunet grav și majestos. Santa Maria sopra Minerva, San Quirico, Sant'Apollinare, Chiesă nuova, Francescuccio, biserica Capucinilor, capela Colettinilor, mănăstirea călugăriților germane, Sant'Andrea, Santa Margherita — toate cu turnuri înalte și cu turnulețe, unde văd clopotele mergând și venind — ele sună toate, mereu sună, se veselesc se joacă pentru Domnul, cântând laudele Sfintei sale Mame“.

Când privește Assisul seară, văzând luminile cari s'aprinde în case, visează, că fiecare lumină reprezintă câte o viață; se naște în el regretul și iubirea, ce l-au chinuit atâtea, pentru toate ființele obscure umile și simple, pe cari nu le va cunoaște în veci și cari sunt pentru el tot atâtea existențe prietinoase și iubite.

„*Signor Giovanni*“, și „*signor Francesco*“ sunt îndrăgiți de către orășeni, cari îi numesc: „*cei doi domni cari rād mereu*“ (cei doi signori che scmpre rīdono) căci ei traversează străzile vorbind cu glas tare, discutând și rāzând cu hohot unul de altul. „*Signor-ul*“ Francesco e ținut de sfânt; veselie, în țara sfântului Francisc nu împiedecă să fie cineva sfânt.

Ioan Joergensen intră în casele din Assisi, se așează lângă sobă cu locuitorii casei și-i ascultă cum cântă „stornelli”. Urmărește ceremoniile religioase și mai ales pelerinajele ce fac țărani din toată Italia. Cea dintâie mare sărbătoare la care asistă este cea a indulgențelor Porțiunculei. Cei doi tovarăși merg cu pelerinii sus la sfântul Francisc, se coboară apoi în marea și luminoasă biserică a Sfântei Marii a Ingerilor care e zidită pe capela Porțiunculei. Câte odată sunt înaintea sanctuarului de unde mulțimea credincioșilor plutește de-a dreptul spre ușă, câte odată sunt printre șetre, cumpărând naive și mici statuete de lemn, cari reprezintă pe sfântul Francisc și pe sfânta Clara, rozarii, mici cruciulițe la gât, sosite din Neapole și purtând chipul sfântului sculptat grosolan pe o față.

„Dejunărăm, povestește Joergensen, lângă mesele unde friptura de porc este infiptă pe o vargă și se vinde pentru câțiva bani bucata; mâncărăm între niște țărani cu barbă disordonată și între neveste ce purtau șorță pistriță; apoi ne-am stins setea cu un pepene roz, umplut cu sămânțe negre, delicios la vedere, dar „care are gust de leșie” imi zise Mogens... Plin de admirare văzui pelerinii din Italia meridională; înaintea lor o cruce, răzământându-se pe bastonul lor lung de pelerin; se depărtau șovăind, în mersul lor, ca să vadă încă mult timp mica capelă unde obținuseră indulgența și strigau: *Evviva Maria, Maria evviva!* (Trăiască Maria, Maria să trăiască!) O singură dată (protestantismul meu nu cutează mai mult) urmării pe prietenul meu la Porțiuncula, unde candelile arginții scilpeau pe păreții goi și unde flăcările aurii ale luminării or stăteau nemșcate pe altar, într'o atmosferă ce ardea de tăcere. O singură dată, printre corpurile îngeunuchiate, cu fața la pământ și pe cari puteai umbla, făcui o plecare de genunchi înaintea altarului, ce-l văzui prin grilaj și către care se îmbulzea tăcută și nemșcată mulțimea adâncită'o rugăciuni; ieșii afară din capelă, afară din mulțimea pelerinilor, afară de biserică...”

Apoi o liniște ciudată se răspândi asupra mea... Soarele apunea; sus, biserică și mănăstirea Sfântului erau galbene aurii, sfântul sculptate într'un vechiu fldeș sau scaldate în aur. Orașul sfântului, colorat de razele soarelui în roș și violet, cu casele, cu bisericile și mănăstirile lui simple, pe pământ, ca o vie. Și mai sus, muntele Sfântului, Muntele Subasio cu „Carceri”, cu adâncimea lor păduroasă și la picioarele lor, printre olivi, San Damiano. și în roșeața serii puternica cupolă de piatră a muntelui violet, lila și roz, cu vergi roșii ca sângeie, cu cărări pietroase și cu brezde lăsate de șivoiul ploilor

„Acesta este orașul, care e pe un munte și care nu poate fi ascuns”, zic eu lui Mogeus Ballin. În cursul serii mă ațai, singur în camera mea, de unde vedeam Umbria și de unde ascultam râul *Olivieri*, curgând mai jos de stradă și am scris în jurnalul meu:

„De mai mulți ani, nu m'am simțit așa de fericit cași astăzi, Doamne! Doamne! Iți mulțumesc și Te laud din toată biata mea inimă!”

Aceasta e a treia etapă a convertirii lui Jørgensen... Inșă Ioan trebuia să facă pași și înapoi pe calea pe care începuseră să meargă. Prietenii lui, Mogens Ballin și un franciscan olandez, îi expun dogma catolică; se pare că aceștia n'au știut să i-o expună în modul cel mai potrivit și mai sublim. Ii dau să citească pe Ernest Hellos care-l învață — vorba

lui — „a se gândi catolic” și pe Leo Bloy care-l învață a „sinași catolic”. La dreptul vorbind alții au făcut să înțeleagă el catolicismul și între ei a fost în primul rând: „Sărăcuțul” însuș, a cărui amintire plutește peste munții și văile din jurul Umbriei.

El ne spune că a făcut prietenilor săi multe obiecții frivole, cărora le-a dat, la aparență, o importanță mare, însă acestea, în realitate, serveau numai să acopere cel mai mare obstacol: *rezistența voinței sale*. Sunt păreri, pe cari sufletul le iubeste și altele pe cari le urește; în unele ore uria catolicismul. Nu va perî în el poetul când se va face catolic? „Acela care și-a dat inima lui Dumnezeu, numai are drept să cânte” zicea el: „Dumnezeu cerea dela mine ce aveam mai scump: *poezia*”. Iși zicea, că Mogens și Pater Felicie nu iubesc așa stelele cum le iubeste el; în unele ore, în cele mai rele, se întreabă, nu cumva de aceea s'au convertit la catolicism unii artiști, pentru că au fost slabi și pentru că n'au știut să facă ceva mai bun. Recade în misticismul panteistic, în sentimentul dionisiac al vieții, care-l umple de o mare fericire pe câmpiile Italiei, cași pe pământul Danemaricii.

„Era o seară, scrie el, când sub cerul Umbrei Pan și Dionysios și toți bătrânii zel se făcură stăpâni pe sufletul meu în așa chip, că se umplea și eră cât pe-aci să explodeze de fericire... Ieșii din Assisi printr'una din porțile lui, mă coborîi pe drumul ce duce la portul Vittorio și la drumul spre Petri-guano. Sus, în dosul Perugiei, ardea soarele apunând, dealungul drumului se înșiruiu stejari pe jumătate despoiați; silueta lor sombră și ușoară se reflecta pe cerul ultimelor ore din zi, pe cerul ce din galbenul focului trecea în cel mai curat verde palid-Mersey, mersei, purtat de aripi, condus de mâini, atras de frumseța care-și deschisese porțile înainte-mi. Roșeața serii se stinse, noaptea veni, Arcturus"-ul se aprinse și stelele mele toate. Pe câmpia Umbrei, plantată cu vii, resună din depărtare un „stornello”, unul din cele ce cunoșteam și iubiam: „*non si fa piu l'amor con te, carina*”. Eră aceasta un extaz de frumseță a naturii, de tinereță, de melancolie și de nădejdi cari fierbeau de iubire, toate se vărsară într'un sentiment atât de adânc și atât de puternic, că nu găsi mai bună exprimare a lui, decât împreunarea mâinilor. Cu mâinile împreunate sosii la Palazzo, oraș situat pe jumătatea drumului între Assisi și La Rocca, aici întâlnii pe Mogens, care veni să mă caute călare pe un cățăr și ținând de căpăstru un măgar pe care fu dus îndărăt la mănăstire „fiul cel rătăcit...”

Cei doi prieteni au trăit în mica mănăstire din La Rocca, pe care o cunoașteam așa de bine din „Cartea Drumului”. Liturgia bisericii catolice, frumseța ceremoniilor decorative îl atraseră pe Joergensen. Dimineața cu plăcere ascultă slujba împreună cu țărani, într'un colț ascuns al micii biserici. La aparență, chiar tovarășilor li-se pare, că se răcește și se depărtează de credința lor. Inșă nimic din aceea ce aparține religiei nu este o afacere pur intelectuală. Aici mai intră ceva mai profund, mai intim. La o convertire trebuie ca o slare sufletească să înlocuiască pe alta; succesiunea aceasta se face fără ca să ne dăm seama. Există consimțiri de ale voinții, apoi iar recădere. Mișcarea descrie o spirală; spiri-

tul de mai multeori trece prin aceleași gânduri, însă de fiecare dată, este mai aproape de scop.

Dorul de față îl cuprinde pe Ioan. Dincolo de orizont, dincolo de munții albaștri, familia sa, prietenii săi îl chemau; se gândea la micul său băiat, care era deja de trei ani și care, în fiecare seară adormea cu fotografia tatălui său în mână și în fiecare zi plângea ca el să se întoarcă; era bolnav, avea febră, plângea pentru că tatăl său nu era.

La sfârșitul șederii sale în *La Rocca* este melancolic. Joergensen n'a găsit patria sufletului său; trăește în nehotărâre; roagă pe o fetiță tânără din *La Rocca*, Rozina, să-și aducă aminte de el în rugăciunile sale. În seara ultimă Francesco și Giovanni se așează lângă fântâna din *La Rocca*, unde veniseră ei atât de des, după zilele fierbinți, în mijlocul țărănilor cari le vorbeau cu acea veselie dulce și cu acea cuvântă, ce este caracteristica Italianului. Ei se simțesc mai mult decât oricând aproape unul de altul. În liniștea nopții, aud din depărtare glasul unei viori. Glasul se apropie; e cineva, care cântă în mers, un cântăreț ambulant din timpurile vechi, un *ioculator Domini*, însuș Sfântul Francisc. Înarmuriți rămân nemșcați. Se întrebă, nu sunt cumva prada unei iluzii... Pe neașteptate o siluetă apare la colitura drumului.

Eră *Piombino*, violinistul din *La Rocca*, care sosește dela o sărbătoare. Cu ochii ridicați spre stele, din timp în timp se isbea de câte-o piatră. Când fu aproape de noi, îi strigarăm; el trăsări, însă, numai decât asigurat zise: „*D-voastre!*” Și cântând mereu, trecu înaintea noastră spre poarta din jos; intră în *La Rocca*, care dormea, numai stelele străluciau. Il urmărirăm...

Se așează pe ultima treaptă a scării dela *Dendina* și continuă să cânte tare, cu durere, mișcător între casele făcute, sub stelele lucitoare. Și oamenii din *La Rocca* începură a se deșteptă. Ferestrele, obloanele se deschiseră și când *Piombino* încetă, se auzi din toate părțile: „*Ce frumos cântă! Oh! ce frumos e cântecul de vioară noaptea!*” Și, când *Piombino* reîncepu să cânte, auzii o voce, ce-mi spunea: „*Tu credea că trebuie să renunși la poezie, Giovanni! Iată, ea-ți apare mai frumoasă ca oricând!*”

(Va urma).

— 4 *Cardinali noui*. În *Consistorul* din 14 Decembrie Papa dela Roma a publicat numele celor 4 cardinali noui. Ei sunt: *Enrico Gasparri*, Nunțiu apostolic în Brazilia, italian; *Alexandra Verde*, secretarul Congregației Riturilor, italian, *Patricie O'Donnell*, arhiepiscop de Armagh, primatele Irlandei, irlandez; *Bonaventura Ceretti*, Nunțiu Apostolic la Paris; Papa li-a pus biretul și pălăria de Cardinal Miercuri în 16, în prezența Sacralui Colegiu, a Corpului Diplomatic și a numeros public. La mulți ani!

Pe ce se razimă primatul de jurisdicție al episcopului dela Roma.

II. Primatul Papilor în istorie.

(Urmare din No. 23 1925).

Veacul al IV—V (313—451).

Veacurile IV și V sunt cele mai pline de zgudiri în istoria veche a Bisericii lui Hristos. Aplicarea filosofiei greco romane în explicarea și mai adâncă pătrundere a dogmelor revelate, ambiția și alte patimi deșarte duse pe mulți fii ai Bisericii la rătăcirii cari, de sigur, duceau naia lui Hristos la răpă, de de nu avea în frunte cărmăciul pe sf. Petru în persoana urmașilor săi. Toate valurile vrășmașe ce-au venit cu furie asupra Bisericii lui Hristos în aceste vremuri critice s'au sfărâmat izbindu-se de stânca puternică a primatului lui Petru reprezentat prin Papii dela Roma. Acest adevăr e atât de clar și bineînțeles, încât numai celce n'a citit niciodată istoria Bisericii de pe aceste vremuri, ori cel ce e cuprins de o ură oarbă, va cuteza să-l tragă la îndoială sau să-l nege cu inconștiență și temeritate. Câteva spicuri din istoria Bisericii a acestor timpuri ne vor convinge pe deplin despre adevărată afirmațiunea noastră.

Vom considera numai punctele culuminante ale crizei bisericesti din veacurile IV—V: *Donatismul*, (*Africa*), *Arianismul*, (*Egiptul și toată Biserica*), *cauza lui Meletie și Flavian* (*Antiochia*), *Pelagianismul* (*Africa, Galia, Anglia, Irlanda și Siria*), *Nestorianismul* (*biserica din Constantinopol*), *Conciliul din Calcedon*. Astfel vom avea dovezi eclatante și nerăsturnabile că Papa dela Roma, în veacurile IV—V, și-a deprins puterea jurisdicțională asupra Bisericii întregi, una și universală, neconturbat de nimeni, ba cu aprobarea și supunerea tuturor acelor cari țineau la Biserica cea adevărată alui Hristos.

A) Donatismul.

Donatismul a fost o schismă ce-a conturbat liniștea bisericii africane. Greșala lui Ciprian despre stingerea puterii de hirotonire din cel schismatic ori eretic s'a 'ntors nu peste mult împotriva unui urmaș legitim al său, *Cecilian*. La a. 311—12, când fu ales de episcop al Cartaginei *Cecilian*, un om drept și plin de creștinești virtuți, o fracțiune a credincioșilor de-acolo, sub conducerea lui *Maiorinus*, nu voiau să-l recunoască de episcop, întrucât, fiind el hirotonisit de către *Felix de Aptonga*, un „*traditor*”, după cum spuneau ei, care ar fi predat cărțile sfinte ale Bisericii vrășmașilor, pe vremea prigonirii lui *Decius*, hirotonirea lui n'ar fi validă.

Deși pe *Cecilian* îl recunoscuse Papa și întreaga Biserică catolică, — partizanii lui *Maiorin* recurg la împăratul Constantin prin proconsulul Africei

Aulin — veșnica manoperă a schismaticilor și a ereticilor cari întru sprijinirea ereziei ori a schismei lor mereu recurg la puterea seculară, căreia Hristos în Biserică nu i-a dat nici un drept¹⁾, — cerând ca acest conflict al lor să fie judecat de împăratul prin episcopi din Galia. Constantin, în o afacere așa nouă pentru el, ceru sfatul prietenilor săi dintre episcopi, mai ales a lui Hosius de Cordova. I s'a spus, că în judecarea acestui conflict cel mai competent este episcopul Romei. De aceea Constantin remite toată afacerea episcopului roman, Miltiade. Vînd însă să împăce și pe Donatiști, dă lângă el și pe trei episcopi din Galia (Colonia, Autun și Arles). Constantin remite toate scrisorile Papei Miltiad, și dă ordin lui Cecilian să se prezinte cu zece episcopi de-ai săi, asemenea și Maiorin cu zece.²⁾

Conciliul, la care Miltiade învitase și cinsprezece episcopi Italiani, se ținu la anul 313 (2 Oct.) Maiorin nu se mai prezintă, căci el muri, dar se prezintă urmașul său *Donat*, dela care schisma își și luă numele de donatism. „His decem et novem episcopis consedentibus causa Donati et Caeciliani in medium missa est“ zice Optat de Mileve (I, 24, p. 27). După ce fu ascultat și Donat și Cecilian, Miltiad ascultă părerile episcopilor prezenți, pe urmă defini el însuși chestiunea în favorul lui Cecilian, pe care l găsiră cu toții nevinovați. „Caecilianus omnium supra memoratorum sententiis innocens est pronuntatus, *etiam Miltiadis sententia, qua iudicium clausum est.*“³⁾ Prin aceasta sentință, care fu a Papei Miltiade, Coecilian fu întărit în scaunul său, fără ca Donat să fi fost excomunicat.

Deja întreg faptul în sine e semnificativ: Constantin remite pe Donatiștii la Papa dela Roma, ca să judece în afacerea aceasta bisericească, fapt ce dovedește vaza și competența episcopului roman în ochii lui Constantin.

Adevărat că Constantin, în absolutismul său monarhic și cu concepția sa cesaro-papistă socoli că poate trece peste aceasta hotărîre adusă sub preziul episcopului roman, dând și pe mai departe ascultare donatiștilor schismatici și plini de patim¹⁾, dar aceasta imprudență a lui Constantin aduse numai întărirea prestigiului Romei și blamarea lui. Căci ce'ntâmplă?

La a. 314 se 'ntrunește la Arles un sinod ordonat de Constantin, compus din episcopi din cele două prefecturi apusene ale imperiului (Italia, Galia) pe-

¹⁾ Vezi Vladimir Soloviev: La Russie et l'Eglise universelle. In legătură cu aceasta recunoaștere a lui Cecilian zise sf. Augustin memorabilele cuvinte prin cari mărturisește și el credința în primatul roman: „... cum se videret (Cecilian) et Romanæ ecclesiae, in qua semper apostolicae cathedrae viguit principatus, et caeteris terris... per communicatorias (litteras) esse coniunctum“. Aug. ep 43.

²⁾ „(Der Kaiser) übertrug die Entscheidung dem Bischof Miltiades von Rom, dessen Primat damals schon in der ganzen Christenheit anerkannt war“ zice protestantul Seek: t III. p. 324.

³⁾ Optat l. c.

ste cari stăpânea Constantin, cu scopul să judece din nou cauza lui Donat. Episcopii se'ntrunesc și lucrul cel dintâi al lor e, că întăresc sentința Papei Miltiade, adresându-se actualului Papă de atunci Silvestru cu o scrisoare sinodală, în care îl salută respectuos pe Papă, își exprimă regretele că n'a putut fi de față și el, căci îl reclamă Roma locul udat cu sângele apostolilor, unde și guvernează mereu apostolii; dar îl roagă să aprobe tot ce-au hotărît ei spre binele Bisericii și să le comunice și celorlalți episcopi, ca astfel canoanele aduse de ei la Arles să aibă mai mare valoare și autoritate.¹⁾

Ținuta aceasta a unui sinod general, ca cel dela Arles 314, față de episcopul Romei, în judecarea unei cauze apăsătoare bisericii catolice din Africa e, cred destul de grăitoare pentru toți: Intreg apusul cu Africa, Spania, Galia, Britania, Italia, Sicilia și Dalmația, recunosc Papei dela Roma o autoritate specială, constătătoare din dreptul de-a judeca în for suprem de apelată cauzele bisericești și de-a promulga canoane obligatoare pentru întreaga biserică, drept care constituie și azi esența supremului primat de jurisdicție.

Dacă schisma donalistă ne-a arătat acest adevăr pentru biserica apuseană, erezul arian ni-l va dovedi pentru Biserica întreagă.

(Va urma)

CRONICA.

— Dorim tuturor abonaților și cititorilor noștri An nou fericit!

— Predici. La Catedrala gr. cat. vor predica: 1 Ian. P. S. Sa Episcopul diecezan; 3 Ian: Ill. Dr. Gh. Miculaș; 10: Cl. Dr. Al. L. Tăutu; 17: On. Aug-Cosma, prof. secundar.

— In 12 Serbarea Reuniunii Mariane.

— † Părintele Cornel Lenghel din Bârzava a reposat subit Sâmbătă în 27 Dec. Trimitem îndureratei familiei condoleanțele noastre.

¹⁾ „Dilectissimo Papae Silvestro... in Domino aeternam salutem. Communi copulo caritatis et unitate matris Ecclesiae catholicae vinculo inhaerentes (adică, să nu crează Papa că el s'au ruot de Biserică de ce s'au întrunit la ordinul împăratului să judece o cauză judecată deja de El) a1 Arelatensium civitatem piissianis imperatoris voluntate adducti, inde te, gloriosissime Papa, cum merita reverentia salutamus... Et utinam, frater dilectissime, ad hoc tantum spectaculum interesse tanti fecisses! Profecto credimus quia in eos severior fuisset sententia prolata et te pariter nobiscum indicente coetus noster maior laetitiam exultasset Sed quoniam recedere a partibus illis minime potuisti, in quibus et apostoli cotidie sedent et cruor ipsorum si e intermissione Dei gloriam testatur... Placuit etiam antea scribi ad te qui maiores dioeceses tenes per te potissimum omnibus insinuari. Iar la canoane: Domino sanctissimo fratri Silvestro.. Quid decreverimus communi consilio caritati Ture significamus, ut omnes sciant quid in futurum observare debeant. cf. Ziwsa, p. 206—7; ori Batiffol, Paix constantin p 287—8, unde se dă și o explicare acceptabilă cuvintelor: „qui maiores dioeceses tenes“ — „désigne cette fonction plus grande qu'exerce l'évêque de Rome envers tous les évêques des actuels Etats de Constantin“ p. 291.

— *Reuniunea femeilor din Beiuș și jur.* Anuarul bogat și frumos executat al acestei zeloase Reuniuni pe a. 1925 sosit la radacția noastră cuprinde conferințe, poezii și piesa D-nei prof. Ana Bucur „Pentru un vis” închinată memoriei celor trei martiri beiușeni Dr. Ciordaș, Dr. Bolcaș și Bogdan. Din raportul frumos al secretarei apare neprețuita activitate culturală, socială și caritativă a Reuniunii. Dintre ideile norocoase ale Reuniunii sunt a se remarca *excursiile de 10 Mai* în comunele învecinate și „*Vatra*” pentru cari nu putem felicita îndeajuns această Reuniune. Din toată activitatea ei apare nenumărat sufletul nobil al membrilor ei, ci și faptul că ortodocșii și uniții pot lucra împreună. Dorim tot mai mare izbândă acestei nobile instituții.

— *Jubileul „Institutului catolic” din Paris.* Anul acesta, în Noemvrie, s’a serbat jubileul de 50 de ani dela întemeierea „Institutului catolic” din Paris, cea mai înaltă școală teologică catolică din Franța. Serbarea s’a încheiat în 26 Nov. cu un ban het prezidat de mareșalul Foch. Au fost de față: Card. Dubois al Parisului, episcopii francezi, delegații Universităților franceze și străine, ai Academiei franceze, a „Institutului”, Pardamentului și al Consiliului municipal din Paris, ai clerului parisian, d. Caston de Viart fost președinte de consiliu al Belgiei, exalumnii Institutului, profesorii în frunte cu președintele Mgr. Baudrillat episcop de Himeria.

La „dessert” președintele Asociației foștilor alumnii a ridicat cuvântul închinând pentru mareșalul Foch și pentru munca depusă la Institut. Mareșalul Foch a răspuns arătând eroismul tuturor celor ieșiți din această înaltă școală de cultură catolică și cari bucuros și-au vărsat sângele pentru patrie în marele războiu mondial. Mareșalul termină proslăvind credința și învățământul religios. — Vorbește apoi Monsignor Baudrillart, președintele Institutului, salutând pe Mareșal, pe cele 50 de Universități și 20 de națiuni reprezentate la acest jubileu. Și adus aminte în mod particular de profesorii Universității catolice din Siria, de delegații celor 5 universități catolice din Franța (Lille, Toulouse, Bordeaux, Lyon, Angers și Strassbourg) precum și de d. René Doumer, secretar perpetuu al Academiei franceze, care încă făcea parte din corpul profesoral al acestui Institut. În mod special și-a adus aminte oratorul de Preafericitul Părinte al Romei care a donat Institutului cu ocazia jubileului o colecție de cărți foarte prețioasă. Mgr. Baudrillart termină provocând pe cei prezenți să nu lase să piară cultura catolică. La serbări a fost de față și Card. Mercier.

— *Episcop ortodox în America.* Ziarele anunță, că Sf. Sinod al bisericii ortodoxe române în ședința din 14 Dec. a hotărât să se trimită în înțelegere cu ministrul de externe și al cultelor un episcop Român din America.

— *Vindecată la Lourdes și convertită.* Miss Clarke, o domnișoară anglicană din Londra, zăcu doi ani cu reumatism acut într’un spital de acolo. Cinci medici o declară incurabilă. Ea plecă la Lourdes, declarară personalului de serviciu că de se va vindeca se va face catolică. Miss Clarke s’a vindecat după a treia scufundare în piscină. [Imediat se făcu catolică și cu ea trei infirmiere din spitalul unde era îngrijită mai’nainte.

— *Mulțumim d-lui George Toth, secretarul general al Uniunii Societăților Române gr. cat. din Statele Unite, Cleveland-O,* pentru gestul marimimos prin care și-a achitat abonamentul pe 1925 cu 1000 Lei.

TIPIC.

□ □ □

Vineri 1 Ianuarie 1926. Anul nou. „Cea după trup tăiere împrejur a D. N. I. Cristos și Sf. Păr. Vasile cel Mare.

Joi la Însărat, pe 5 ale praznicului 2 și ale S-lui 3. Mărire-Șiacum Stihira 1. a praznicului.

Intrat.-Paremi.-La Litie. Stihira: Pe Hristos. v. 3. Mărire-Șiacum. Stihira 1. dela vecernie: Pogorându-se v. 8. Stihovna cu Mărire-Șiacum a praznicului, Troparul Sf-lui. v. 1. Mărire-Șiacum: Trop. praznicului.

Vineri la Mănecat, La Dzeu e Domnul. Trop. ca la Însărat. Sedelnele din Mineiu. Politeul cu pripelele sârb. dlu 1 Ian. Antifonul v. 4. Prohimeu: Gura mea va grăi înțelepciune. . . Evanghelia dela Ioan: Eu sunt ușa. . . șcl. Catavasiile Botezului. La cântarea IX-a Pripelele cu Irmoasele Canonului sârbătorii, Svetilna cu Măr.-Șiacum. din Mineiu. Laudete cu Măr.-Șiacum. ale sârb. Doxologia.

La Sf Liturghie: La intrat: Mărire-Și acum. a născ. din canonul sârb la cântarea a 3-a v. 2. Apostolul și Evangh. zilei 1 Ianuarie. și mai departe Liturghia Sf. Vasile cel Mare. Cumințar: Lăudați. . . sau Colințele obișnuite. . .

La Însărat. (2 Ianuarie. Inainte prăznuirea Botezului Domnului Isus Cristos și S. Păr. Papa Romei Silvestru) pe 6, ale înainteserbării 3 și ale Ierarhului 3 Mărire-Și acum. a înainteserbării din Mineiu. Stihovna cu Măr.-Șiacum. ale zilei. Trop. înainteserbării.

Duminecă 3 Ianuarie. Dumineca înainte de Botezul Dlu; înaintesârb. Bo ezului și Sf Profet Malahia v. 5.

Sâmbătă la Însărat pe 6, ale inv. 2, ale înainteserb. 2 și ale Profetului 2. Măr.-Șiacum. dogmatica versului Intrat. Prohimenul zilei. Stihovnu inv. v. 5. Mărire-Șiacum, a înainteserb din Mineiu. Trop. inv. Mărire Trop. Profetului. Și acum. trop. înainteserbării.

Duminecă la Mănecat. Trop. ca Sâmbătă; șcl. ale inv. Evanghelia inv. a 8-a Catav. Botezului. Luminat. inv. a 8-a Mărire-Șiacum. a înainteserb. din 3 Ian. șcl.

La Sf. Liturghie. Ferice v. 5. După Intrat. Trop. inv. Mărire-Șiacum. Condacul Profetului șcl.

Miercuri 6 Ianuarie. Sf. și dumnezească arătarea Domnului. Boboleaza.

Rândulala întreagă a acestei sârb. se află în Nrul 1 al Vestitorului din a. 1925.

10 Ianuarie. Dumineca după Botez și Sf. Grigorie Niș. v. 6. Sâmbătă la Însărat pe 6, ale inv. 3 și ale Sfântului 3. Mai. Și acum Dogm. versului. Intrat. Stihovna inv. Măr. Și acum. a praznicului dela Stihovna din 10 Ian. Trop. inv. Măr. Trop. Sfântului. Și-acum. Trop. botezului.

Duminecă la Mănecat. Trop. ca Sâmbătă. șcl. ale inv. Ev. inv. a 9-a Catav. Botezului; Luminat. inv. a 9-a șcl.

La Sf. Liturghie. Fericitrile v. 6. După intrat Trop. inv. Măr. și acum. Condacul Botezului. Ap. și Evanghelia Duminicii după Botez. Apostolul vezi după 11 Ianuarie pag. 209. Evanghelia: Mateiu C. IV v 12. pag. 236.

La înșărat. 11 Ian Sf. Teodosie pe 3 cu Măr. și acum. stihovana cu Mai. și acum. toate din Mineiu, Trop. Sfântului Mărire. și acum. Trop. Botezului.

— Misă. —

Schițe de predici.

A) Dum. în Botezului.

„Și Ioan era îmbrăcat cu peri de cămilă și cu brâu de curea împrejurul mijlocului său, și mânca iăcuste și miere sălbatică”. Marcu I, 6.

Intr. Fericit a fost Ioan Botezătorul că a fost sfințit în pântecele mamei sale, dar mai fericit a fost că darul ce a primit l-a și păstrat.

Tract. I. „Simțurile și cugetele inimei omului dela tinerețe sunt aplecate spre rele” I. Moise VIII. 21. In băleți deja se însinuă aplicările cele rele, de nu le împiedecăm; din poște se nasc păcate, din păcat obiceiul, din obiceiul vișlu. Adulteriu lui David. Fratricidiul lui Cain. Vânzarea de Dumnezeu alui Iuda

II. *Principiis obsta.* Să te împotrivești la început Cum să vatăm eu pre Dzeu? „Du-te dela mine satano, căci scris este: Domnului Dumnezeului tău te vei închina și lui singur vei slugi” Mat. IV. 10. „Fii credincios până la moarte, și-ți volu da ție cununa vieții”. Apoc. II. 10.

Inch. In fiecare zi câte o mică abnegare de sine și darul lui Dnzeu va rămânea cu tine.

B) Botezul Domnului.

„Lasă acum, căci așa se cade să implinim toată dreptatea” Mat. III. 15.

Introd. Să admirăm umilința, taina darului, și preamărirea lui Hristos.

Tract. I. Umilința. Hristos a mers la botezul lui Ioan, când acesta a botezat pre păcătoși, pre vameși. Tu nu vrei să mergi la Sf. Mărturisire între păcătoși. Tu și Hristos, comparație.

II. *Taina Domnului.* Iată mielul lui Dzeu, carele ridică păcatul lumii. El e fără păcat, ia asupra sa toate păcatele lumii. Hristos nu a stat sigur la botez, ci în El toată omenimea a stat înaintea lui Ioan... Ioan înseamnă darul lui Dzeu. In aceasta zi s-a logodit Hristos cu Biserica. Prin botez toți ne facem un trup cu Hristos.

III. Dzeu umilește pre cei sumeți și înalță pre cei smeriți: „acesta este fiul meu cel iubit, întru carele bine am voit”. Mat. III. 17. Fariseul îngâmfat, și vameșul cel smerit

Inch. Vino Spirite Sfinte arde în noi toate ce nu sunt după plăcerea ta!

C. *Duminica d. Botez.* „Iară auzind Isus, că Ioan a fost închis”. Mat. IV. 12.

Intr. Mărturisirea lui Ioan despre Isus: „Eu am văzut și am mărturisit, că acesta este Fiul lui Dzeu”. Ioan I-34.

Tract. I. Mărturisirea aceasta. nu suferă nici o dănuială. Ioan nu l-a văzut pe Hristos mai înainte. Toată viața și-a petrecut-o în pustie. Ce l-ar fi putut îndemna pe Ioan la o mărturisire falșă? El n'avea nevoie de nimica. Mai mult ar fi folosit să stea cu Fariseii, cu Irod. Aceasta mărturisire a siglat-o cu sângele său.

II. Această mărturisire este de mare însemnătate și merită toată încrederea. Cine a fost Ioan? Nașterea lui minunată! Viața lui aproape unică! Pășirea lui la Jordan! Adunarea mulțimei la vorbirea lui iubirea poporului față de el! Admirația lui Irod! Mărturisirea Tatălui!

Inch. Hristos este Fiul lui Dzeu, mielul lui Dzeu, carele ridică păcatul cumii, Lui să-i ne închinăm, pe El să-l urmăm.

— Am! —

BIBLIOGRAFIE.

— *A apărut în „Biblioteca Minerva”* No. 87: I. M. Guyau — Scarlat Georgescu: Spre mai bine, prețul 5 lei. No. 103: Oscar Wilde D. — Anghel: *Pescarul și sufletul său*, 5 Lei. No. 104: Ion Ciocărlan: *Inimă de mamă*, 8 Lei. *Biblioteca agricolă populară* No. 30: *Răsadnițele* (foarte instructivă) 5 Lei. *Cunoștințe folositoare*, Seria B. No. 41: *Banul* (foarte instructivă) 4 Lei. Dr I. M. Dobrescu, profesor la Academ. agricolă Cluj: *Meteorologia agricolă*, 50 Lei. O. D. Bildaru: *Fiul lui Lucifer*, poem, 15 Lei.

Toate la „*Cartea Românească*” București, Bulev. Academiei 3, sau la ori care Librărie din țară.

— **Augustin Popa:** *Biblia copiilor* cu chipuri pentru cl. III—IV primară, aprobată de comisiunea catihetică mitropolitană. Cuprinde foarte clar și potrivit expus Vechiul și Noul Testament. De vânzare la *Librăria Semin. Blaj și Cartea rom. Târnava-Sân-mărtin* sau la autor în Băj. (10% rabat). Prețul?

POȘTA RED. ȘI ADM.

— *G. T. Cleveland.* Abonamentul pentru America face 2 dolari. Vă rugăm să fiți reprezentantul nostru pentru America și să ne faceți propagandă. Primim și câte o mică corespondență Salutări.

— *Abonamente achitate:* Victor Ilie Popa teolog, Dr. Aug. Maior Timișoara, Off par. Mocrea, Cuiciul-Mare, Aușeu câte 120; Beliu 240 Lei.

**Pentru aprovizionarea pe iarnă cu
mărfuri coloniale și delicatose,
e cel mai convenabil vechiul și
renumitul magazin a lui:**

IOAN MEZEY & COMP.
ORADEA, Str. Alexandri No 2.
(vis-à-vis cu Primăria).

Negoț bun, prețuri reduse, serviciu
(:) (: prompt și cinstit. (: (:)

„Tipografia și Librăria Românească” Oradea

Redactor resp.: Păr. Dr. Aloisie L. Tăutu.

